

A

ZSIDÓ KÉRDÉSHEZ.

KÜLÖN LENYOMAT

A

Nagy-Kanizsán szerkesztett „Zala” című hetilapnak 1880. évi október hó 20-ik napján megjelent 43-ik számából.

A SZERZŐ ENGEDELMÉVEL,

Írta: EGY KERESZTÉNY.

Ára 10 kr.

NAGY-KANIZSA.
KIADJA ÉS NYOMATTA FISCHEL FÜLÖP
1880.

Visszhang.

„Ne ítélj, nehogy megítéltesél.”

A történelem az élet nagy mestere, mi megtanít bennünket a nemes erkölcsre, kijeleli a haladás biztos ösvényét, példával int és tanít bennünket mindarra, a mi szép, nemes és dicső, ítélő bírása szegénynek és gazdagnak egyaránt, származásra való tekintet nélkül korszorúzza megdicsőült nagyjait, ellenben ostromozza a bűnöket, nem kímélvén még a leghatalmasabbak trónusát sem az utókor elé pelengérré állítani, megbélyegzi azt is kérlelhetlen szigorával.

Midőn tehát ily igazságos ítélő bíró széke előtt állunk s tudjuk azt, hogy századunk mozzanatai is ily szigorú elbírálás alá esnek, gondoljuk meg cselekményeinket, azoknak a messze utókorra is kihatható nagy horderejét, haladjunk az utókor által követhető jó példával elől, nehogy a későbbi kornak kicsinylésére vagy bal ítéletére okot szolgáltatassunk.

Egy romboló eszme kezdett napjainkban lábrakapni, mi úgy a lapirodalomban, mint a sajtó egyéb termékeiben veszélyes alakot öltve, felforgatással fenyegeti társadalmi rendünket.

Ez eszme napról-napra szélesebb körökben terjed, felkorbácsolja a közvéleményt, azt magának minden alakban megnyerni igyekszik; s mert igen jól tudjuk azt, hogy az mézes madzaggal oly könnyen lépne

vezethető, **azért rézben kell állanunk** és nem Szabad engednünk azon vad áramlatnak, mely korunk egyik **l e g h u m a n u s a b b i n t é z m é n y é t** lerombolással fenyegeti.

Nem szabad tért engedni egy oly eszmének, mi élesre feni a **l i b e r a l i s m u s g y i l k á t**, mi elhomályosítja századunk érdemeit s anyagot szolgáltat a történelemnek korunk ócsárlására.

Nemcsak túrni nem szabad, de sőt határozottan üldözni kötelességünk mindazt, ami a **szabad szellemi fejlődésnek** útjában áll, a **mi s u r l ó d á s o k r a**, **kellemetlenségekre** és **viszályokra** okot szolgáltat, mi **á l l a d a l m i j ó l é t ű n k e t** veszélyezteti s **n e m z e t i n a g y l é t ű n k e t** rab bilincsekkel fenyegeti.

Nem öltött még oly rémületes alakot, hogy **c o o p e r a t i ó r a** lenne szükség, s nincs is hazánk értelmiségének **felvilágosításra** szüksége, de van a **tudatlan, a könnyen hívő népnek**, ki egyoldalú szavak utáú indul s engedi magát egy-két kolompós által a hínárba vezetetni, honnan az megszökve, magára hagyja a hiszékeny tömeget.

Ez eszme **„A zsidó kérdés Magyarországon”**.

Nem törődnének vele, ha csak a **„Magyar állani”** kötött volna kolompot ismeretes **tendenciájáért**, legfeljebb válaszként **Jézus** szavait citáltuk volna midőn azt monda: **„bocsáss meg Uram neki; mert nem tudja, mit cselekszik”**.

De lehetetlen, hogy **fel ne korbácsolná** minden jobbnak érzését, midőn mindenféle **álladalmi es társadalmi rendzavaró munkák kerülnék színre, osztogattnak ki a nép**

között, formális faj és vallási háborút üzenve a zsidóknak, kik ellen a régi elleneszen-többsé-kevésbé még különben is él a műveletlen nép szívében. Ezt kell megakadályozni, ezt kell kiirtani a nép szívéből s meg kell azt győzni arról, hogy a **zsidó** is ember s olyan ember, mint a keresztény, ugyan azon jogokkal, ugyanazon kötelezettségekkel bír, mint bárki más, ő is olyan állampolgár és magyar alattvaló mint az, kinek előde még a honfoglalás tényével szerzett magának érdemeket.

Ki kell tehát kelni ez érdemben a sajtó útján is, meg kell vitatni az ügyet a maga mezeitelenségében, egy részt azért, hogy az ily szédelgítéseknek vége szakadjon, a célbavett társadalmi rend felforgatása meggátoltassék, áladalmi jólétünk és nemzeti felvirágzásunk előmozdítottassék, másrészt pedig, hogy az **istóczizmussal** szemben a **zsidó emantipatióért** az utókor méltánnylását és elismerését hazai történelmünk lapjain elnyerhessük.

A gondolat és vélemény nyilvánítás az ember egyik legszentebb joga, ezt mindenki tisztni morális kötelességünk, ugyan azért nem célunk a magunkét másokra octroiálni, kövesse mindenki saját szíve és lelke sugallatát, de ne Ítéljen senki sem az ellenfél meghallgatása nélkül, ha igazságos akar lenni.

Lássuk csak röviden összefoglalva a vádpontokat mindenekelőtt, melyekkel a zsidók terhelvek, is ha ezeket már ismertettük, akkor helyén lesz a védkezés, az ítélet hozatal joga pedig a t. o. közönségé t illeti.

Vádpontul hozatik fel a zsidók ellen: a h e n y e s é g, t o h o n y a s á g, a s z í v t. e l e n s é g, k ö n y ö r t e l e n s é g, a z u z s o r á s k o d á s, a n e m z s i d ó v a l l á s ú a k í r á n t i g y ű l ö l e t jeleztenek ők csalóknak; t o l - a j o k n a k, r a b l ó k n a k h a z á t l a n c s a - a r g ó n é p n e k, p i s z k o s j e l l e m t e l e n f a j n a k, k i c s a k ö n m a g á é r t é s ö n c z é l j a i é r t é l, s ü z e l m e i é r t a z e m b e r i s é g v a m p y r a i n a k i s d e c l a r á l t a t a a k é s m i n d e z e n s ú l y o s - á d a k m é g t e t é z v e v a n n a k a s z e m t e l e n s é g, a t o l a k o d á s p r a e d i c a t u m a i v a l, m e l y u t ó b b i t u l a j d o n s á g o k e r e d m é n y e k é n t j e l e z t e t i k a z, h o g y m o s t m á r b e l e a v a t k o z n a k m i n d e n f é l e v i l á g i é s e g y h á z i d o l g o k b a i s, m á r - m á r h a t a l o m r a j u t á s s a l f e n y e g e t n e k b e n n ű n k e t, m i m e g d ö n t h e t i á l l a d a l m i l é t t ű n k e t; m e r t a z e n n e k a l a p j á t k é p e z ő n e m e s e r k ö l c s o k e t é s e r é n y e k e t a z s i d ó s á g l á b b a l t a p o s s a p o r b a.

Ezekben culminalnak a - á d p o n t o k s **nehogy elevenen felfaljanak: bennünket** szervezik az a n t i s e m i t a l i g á k a t o r s z á g s z e r t e, f e l - h í - á s o k, r ö p i r a t o k, f ü z e t e k j e l e n n e k m e g t e l v e i l y - á d a k k a l, s e r k e n t i k a n e m z s i d ó á l - l a m p o l g á r o k a t a t ö m ö r ü l é s r e, f e j l e s z t i k a z s i d ó k e l l e n i g y ű l ö l e t e t, s z í t j á k a z e l l e n s z e n v e t, e l - h i n t i k a z e g y e n e l t e n s é g n e k a b e l - i s z á l y o k n a k m a g v á t, n e m g o n d o l v á n m e g a z t, h o g y e b b ö l m i n ő c o l o s s a l” - l a n ő i, m i t a r o m b o l ó v i l l á m c s a p á s a i r e n d e s e n f e l k e r e s n i s z o k t a k s a g y o n s ú j t j á k m é g a z t i s, k i m i n d e z e k e t c s a k a t á v o l b ó l s z e m l é l i.

Rosz néven veszíti a zsidó szülőktől, hogy gyermekeiket a g y m n a s i a l i s o s k o l á k b a **járatják**, mi csak azért történik, úgymond egy **czikk**, hogy a l e g a l j a s a b b i n t r i g u á k v é g h e z

vitelére a szükséges értelmi képzettség és állásokat elnyerhessék. Mindezeknél fogva a zsidóelleni tarthatatlannak állítatik és Porosz és Szászországuk példáira, zsidó hajszát rendeznek, a zsidókat jogaikban megnyirbálni vagy azoktól teljesen megfosztani igyekeznek, állapotainkat. 2000-ed év előtti állapotokkal óhajtják felcserélni vagy azt kívánják, hogy egészen meg a zsidók **Talmudaikat** és legyenek **keresztények**.

Általánosságban mindezen vádakra – tekintve azok terjesztési módozatait is – m időn a formális izgatás, lázítás bélyegét kell reásütöni, ugyanakkor a **rendőrség tétlensége felett** is egyúttal megütközésünket kifejezzük, felhívjuk egyszersmind figyelmét **confiscalhatási jogára** is; mert egyáltalában meg nem engedhető, **sőt büntendő cselekmény** a társadalmi rend felforgatására irányuló tény, a mivel komolyan fenyegetnek bennünket **egyres titkos füzetek**. Ez már túl esik a szabad szóllás és szabad sajtó körén és a **rendőrségnek** épen a **bűnök elkövetésének meggátlása** képezi a fő hivatását, mit nem teljesítvén híven, **kemény felelősség terhelendi**.

Ezeknek előre bocsájtása után áttérhetünk a védekezésre, de hogy feladatunkat minél sikeresebben oldhassuk meg, leelőször is jogi szempontból kell fejtegetnünk az ügyet általában, s elbírálandó lesz az, ha váljon – jogilag véve – üldözhető-e a **zsidóság**, fejtegetjük azután ugyanezt méltányossági szempontból, míg végre áttérünk annak meghatározására, hogy mi volt s mi jelenleg az a **zsidó**, váljon igaz-e az hogy „az

nem csak minden más hitűnek, de úgy vére, mint természet és vallási elveinél fogva is „minden jónak, nem esnek és minden állandalmi intézménynek is esküdött ellensége.

Hogy jogi szempontból bonczolgathassuk a felvételt kérdést mindenekelőtt, meg kell ismerkednünk magával az ember lényegével, el kell dönteni azt, ha váljon ember és ember mint élőlény közt van-e különbség

Hogy mi az ember, azt mindnyájan igen jól tudjuk, s még is ha valaki felvetné e kérdést, hamarjában tiszta fogalmi meghatározását minden ember bajosan tudná adni. Legegyszerűbb felelet lenne ez „Istennek teremtménye”. De a tudomány – habár készek is – agyunk mindennek eredetét az istenművére visszavezetni – ily gyarló felelettel meg nem elégszik, hanem kutat tovább, míg azt vezér elvei alapján csakugyan ki nem magyarázza magának.

Ha az ember céljait vizsgáljuk, meggyőződünk arról, hogy az anyagi és szellemi, ha pedig a célokat már kitudtuk, akkor készek is vagyunk az ember fogalmá válni. Hogy pedig ezen céljainkat elérhessük, bizonyos tulajdonságokkal képességekkel kell birtuk. Az embernek nemde célja a **létezés**, s ha már létezik, kétségtelenül jói is kíván élni. – Ez tehát az embernek egyik anyagi célja. Azon körülményből pedig, hogy az ember mindent és mindennek okát akarja tudni, következik egy másik cél, t. i., az ész fejlesztése és ez szellemi cél. S minél többet tudunk, annál többet kívánunk tudni, s így törekedünk ismeret körünket bővíteni, Ez pedig annyit tesz, mint

s z e l l e m i l e g h a l a d n i a z a z ; a t ö k é l y e s e d é s f e l é k ö z e l í t e n i .

Ezen k e t t ő s c z é l u n k e l é r é s é t p e d i g é r z é k e i n k k ö z v e t í t i k s z e k a z o k a t u l a j d o n s á g o k , k é p e s s é g e k v a g y h e l y e s e b b e n m o n d v a e s z k o z ö k , m e l y e k k e l c z é l j a i n k e l é r é s e v é g e t t b í r n u n k k e l l .

Mindezen most előadottakból az következik egyrészt, hogy e m b e r és e m b e r k ö z t **nincs kü- lömbség**, legyen az **keresztény** vagy zsidó; mert a z é l j a m i n d k e t t ő n e k e g y é s u g y a n a z , m á s r é s z t p e d i g a z i s , h o g y a k a r a z e m b e r v a g y n e m , a n n a k f o l y t o n h a l a d n i k e l l . E z t e r m é s z e t i t ö r v é n y !

Az embernek egyik másik anyagi c z é l j a n e m é n e k f e n n t a r t á s a é s c z é l m e g s z ü l i a s z a p o r a s á g o t , m i á l t a l e g y e g y m á s h o z k ü l ö n ö s v o n z a l o m m a l , s z e r e t e t t e l é s r a g a s z k o d á s s a l v i s e l h e t ő t á r s a s á g k e l e t k e z i k e z t n e v e z z ü k a z u t á n c s a l á d n a k , a c s a l á d e l s z a p o r o d t á v a l t ö b b c s a l á d , e b b ő l t ö b b n a g y o b b t á r s a s á g f e j l ő d i k k i , s m i n d e g y i k k i s t á r s a s á g n a k – e g y é n i t a g j a i n a k c z é l j a i n k í v ü l – i s m é t v a n n a g y o b b é s k ö z ö s é r d e k ű c z é l j a i s , m í g – v é g v e n a g y o n e l s z a p o r o d n a k a o i n l á d o k s m e g t e r e m t i k a z e g y e s á l l a d a l m a k a t a z o k n a k c z é l j a i – a l e g y ü t t , s i g y k i f e j l ő d t e k a z á l l a m o k i s , a n é l k ü l , h o g y a z o k l é t e s i t é s é b e n a z e m b e r i é s z n e k v a g y a k a r a t n a k é r d e m e l e n n e .

Ebből s i l l e t v e a z e m b e r b e n l é t e z ő ö s z t ö n b ő l f o l y a z , h o g y m i n d e n e m b e r n e k l e g y e n e z **keresztény** v a g y **zsidó** e g y á l l o d a í r n i k ö t e l é k b e k e l l t e r m é s z e t s z e r ű l e g t a r t o z n i , s h a e z i g a z , m i t e r m é s z e t e s e b b a n n á l , m i n t h o g y **minden embernek** j o g á b a n i s á l l v a l a m e l y á l l a d a l o m b a n l a k n i .

Visszatérve ismét az emberre, kinek ha igaz az hogy céljai vannak, akkor j o g a is van céljai elérésén fáradozni, s mert a cél mind e n e m b e r n é l egy és ugyan az, akkor a j o g tekintetében is áll az **egyenlőség.**

Miből ismét csak az köve t k e z h e t i k, hogy **keresztény és zsidó** közt **nincs kü-lömbőség.**

Mind a mellett, miként a családban az apának, a törzseknel a t ö r z s f ő n e k, épen úgy az álladalmakban is egy h a t a l o m n a k létezni kell, mely azt a nagy e g é s z e t összetartja, sőt ugyan e ezélből ennek több kisebb alárendelt hatalomra is van szüksége, mely körülmény ember és ember közt j o g k ü l ö m b s é g e t szül, s e j o g k ü l ö m b s é g k ü l ö m b i é l e alakban nyilvánulhat, sőt azzal v i s s z a é l é s e k is történnek, mihez azonban e helyen mi kö-zünk sincsen.

Tehát még is lehet ember és ember közt jogkü-lömbőség, de mert ez állapot – l e g a l á b b egyé-nileg véve – valamenyiünk akaratára vezethető vissza, azért e jogot nyugodt lelkiismerettel elnevezhet-jük s z á r m a z o t t jognak, mitől lényegesen külöm-böznek azon jogok, melyek m i n d e n e m b e r t élet-céljaik elérhetése tekintetéből e g y a r á n t megillet-nek s miket e r e d e t i vagy t e r m é s z e t i jogok-nak nevezhetünk el.

Természeti vagy másként eredeti jogok azok, melyek az embert mint embert illetik meg, s ezek közé sorozhatjuk kétségtelenül a **megtelepülési** jogot, a **vallás és lelkiismereti** s z a b a d s á g o t; mert az embertől épen a l é t j o g alapján a lete-l e p ü l é s i j o g o t meg vonni nem lehet s annak – a k a r v a vagy n e m – valahol laknia kell.

Miután pedig minden ember egyenlő hatáskörű eredeti jogokkal bír, mindegyik ott települhet meg ahol akar s hol életcéljait megvalósíthatja. Ebből azután önként következik az, hogy Magyarországon is minden ember letelepülési és lakhatási joggal bír, hogy pedig minden magyarországi lakosnak nem kell szükségképpen kereszténynek lenni az ismét természetes folyománya a vallás és lelkiismereti szabadságnak, mi csak egy titkos belsőségre és, mit elfojtani nem képes a leghatalmasabb sem; mert az ember gondolata és meggyőződése semmiféle törvény által sem szabályozható s nem képzelhető oly erőszak, hogy az gondolatunkat véleményünket megváltoztatni képes legyen. Ha tehát ez mind így van, fel nem fogható az, hogy gondolálunknak, véleményünknek és vallási meggyőződésünknek is miért ne adhatnánk külsőleg és mások által is felismerhető jelét. De igenis adhatjuk sőt egymásnak e tekintetbeni véleménykülömbiségét tisztelni kötele sségünk is; mert mindegyiknek joga csak oly messzire terjedhet, hol a másiké kezdetét veszi.

Ez az élet philosophia, s ha voltak idők midőn ezen állapotok nem így voltak, nem is voltak a viszonyok soha sem eredeti medrükben, onnan egyes testileg hatalmasabbak jogtaposás és bitortlás által szoríták ki az élet természetes folyamát.

Ezekből láthatjuk, hogy a vallásosság egy – az emberi természetben gyökeredző – akaratlan érzés,

mi hogy minden emberben meg van bizonyításra nem szorul; mert hisz a legvadabb nép is habár nem Istenhez, de a naphoz, tűzhez vagy vízhez imádkozik s nem lehet senkire sem reáparancsolni, hogy mit h i g y j e n; mert lehetetlen az, hogy a parancs bármely vallásfelekezetet is összetartani képes legyen, mi különben is a természet rendes folyamának felforgatására irányzott célzat lenne, minek kiviteléhez emberi erő nem elégséges egyrészt, másrészt pedig kemény boszúra szolgáltatna okot.

Igaz az tehát, hogy minden ember – tartozzék legyen az bármely vallásfelekezethez – természet szerint jogosítva van ott élni, a hol akar, következőképpen ha a z s i d ó h o n u n k b a n k í v á n é l n i, é l h e t i t t i s.

A mi a zsidó kérdésnek védelmezését méltán y o s s á g i szempontból illeti – eltekintve a jog-egyenlőségüket biztosító törvénytől; mert hisz épen ennek felforgatása czéloztatik – bátrak vagyunk azt kérdezni, ha nem vezethető-e vissza a zsidóknak hazánk báni létezésük első királyaink korszakára, nem-e vett részt e vallásfelekezetű nép is v i s z o n t a g s á g teljes múltunkban, nem szenvedte-e meg ő is b u k á s a i n k a t, s nem osztozott-e csapása inkban épen úgy, mint mi, annélkül pedig, hogy a n n a k t e k i n t e t e t t v o l n a, m i k m a g u n k v o l t u n k, annak daczára, hogy állampolgári kötelességeit mindenkor épen oly híven és pontosan teljesíté mint mi. S miután a közteher viselésnek á t a l á n o s a n lett kimondása után, mindenféle közt e r k e i n k b e n részt vesz, méltán y o s i n t é z k e d é s lenne-e azon jog a i k b r n és s z a b a d s á g a i k b a n – melyeket

mi élvezünk – azokat megnyirbálni vagy azoktól őket megfosztani? – Nem! és ismét nem!

De e hazán kívüli múltja sem olyan a zsidóságnak, hogy azért vérét természetét elítélhetnők, s hogy ítéletünk indokát még csak részben is fellelhetnők vallási elveikben. Mert igaz ugyan, hogy **Talmuduk** a mostani kor kívánalmainak meg nem felel, de ne hagyjuk figyelmen kívül azt sem, hogy a **Talmud** elvei a kereszténység előtti időszakra vezethetők vissza, tehát fejletlenebb állapotok közt, jöttek azok létre, mint bármely vallás felekezeteinek hit elvei, s így lehetetlen az, hogy a **Talmud** oly tökéletes és megdönt-hetetlen alap igazságokon, elveken nyugodhatnék, mint a későbbi kor szülte vallási dogmák. A zsidóságnak a Talmudra annak idején.. nagy szükség volt; mert ez lett volna hivatva a **zsidó vallást** megoltalmazni a különösen reá nézve veszélyesen terjedő **keresztény vallástól**, felkellett tehát a **Talmud** által újítani mindazon régi elveket, melyek egy időben oly nagy hatalmat, fényt és dicsőséget szereztek a **zsidóknak**.

A zsidók régi múltja és sorsa közös a világ minden nyelvű és hitű népével, azok is kóborolva nomád életet éltek. Halászott, vadászott, s madarászott biz az is egy időben, foglalkozott baromtenyésztéssel, földműveléssel, voltak vitézei, vezérei, költői és hatalmas királyai. Ki ne ismerné Saul fiát a vitéz **Janathant**, ki annyi fényes harcot vívott a filisteusok az ammoniták, moabiták, edomiták és a hatalmas amalekiták felett? Ki ne ismerné az ihletett költőt, a nemes keblű és felkent királyt, ki **zsidó** országát olyan a g y-

gy á és hatalmassá tévé – Dávidot? Nem-e volt **zsidó ország** gazdag erkölcsökben, nem-e volt nekik művészetük s áltáljában nem e olyan a **zsidóság** múltja, hogy arra e **hitfeleltezct** lélek emelő és önéretteljes megnyugvással tekinthet vissza?

De elérkezett a halál órája is; mert mikor a zsidóság hatalmának tetőpontjára hágott, lábra kapott nála a fényűzés, a pazarlás, a kójelgésnek minden neme és foka, az erkölcsié - lenség, mi az egyenetlenség, a szakadás - és a belviszályok magvát hinté el köztük, megfeledkezett a **zsidó** nép hazájáról, kiaknázta mindegyik a maga jólétét, addig pedig mellettük más népek erősödtek erkölcsökben és tönkre teték az egykori nagy zsidó állomot. így szűnt meg a zsidók dicsősége, hatalma, s leigázott néppé aljasodott.

Ez volt sorsa a zsidó álladalomnak, s minden állam, hol a c o r r u p t i ó lábra kap, ezzel veszélyeztetik. Azért legyünk ébren, szolgáljon intő például más népek történelme; mert a magunk kárán ha tanulhatunk is, de mint nemzet többé fel nem épülünk!

Ugyebár ilyen volt minden hatalmas népnek sorsa?

Ily körülmények közt pusztult el C a r t h a g o és Róma is.

De miért nem gyűlöljük C a r t h a g ó és Róma egykori népét, s miért gyűlöljük a **zsidót**.

Egyiknek múltja sem szolgáltat okot erre, ha pedig erre ok nincsen, akkor indokolatlan gyűlöletünk.

Igenis nincs indok erre a múltban, hanem lehet a j e l e n b e n, s ha van, vessünk számot önmagunk-

kai, verjük mellünket e szavakkal „én – vétke m, én vétke m, én igen nagy vétke m”; mert tudjuk meg azt, hogyha van a **zsidóságnak** bűne, úgy a z t n e m a **Talmudban** kell keresni, hanem a mi magunk meggondolatlan cselekményeiben, barbaristicus felfogásaiban. A **Talmud** elavult intézmény, azt a népek fejlődés története igazolja; mert vallás mai napság már nem képezheti álladalmi életnek alapját, mit bizonyít azon körülmény is, hogy minden eddigi t e o k r a t i c u s alapokon nyugvó állam – természet ellenes voltánál fogva – sírba szált.

Maga a világ megváltój a Jézus is elismerte ezt, midőn elkülöníté a vallást az álladalomtól és kijelenté a világi és egyházi hatalom külön-külön létezésének szükségét e szavakkal: „add meg a császárnak a mi a császáré és Istennek a mi Istené.”

Tehát midőn megszűnt a T a l m u d n a k célja az emberi nem fejlődésénél fogva, akkor azt a **zsidók** nem is használják, nem pedig különösen a fiatalabb nemzedék, mely a Talmudot nem tanulva, annak tartalmát nem is ismeri.

De felteszem, hogy ismeri, tagadom azt, hogy a szerint élne és élhetne; mert az állam – a i u s c a v e n d i, i u s s u p r e m a e i n s p e c t i o n i s és a i u s p l a c e t i elvénél fogva „az egyházi hatalmaktól netán eredhető sérelmek és az államra háromolható hátrányok ellen, előleges intézkedések által” – magát biztosíthatja jogosítva sőt kötelezve is van az egyházi hatalmak intézkedéseire felügyelni, s a mennyiben azok a világi érdekekkel összeütközők lennének, azoknak végrehajtását meggátolni

A világi hatalom ezen jogaiból következik az, hogy **zsidóink** a Talmud elveit, tanait, ha akarnák sem követhetnék, s ha mégis akadna olyan ki ezt követné s az elveket egyszersmind reálísalná is, van elég szigorú büntető törvényünk, majd karjaiba ölelné az a vakmerőt!

De hogy hazánk **zsidó ifjai** a Talmudot nem ismerik, arról nyugodtak lehelünk; mert maguk is belátták a **zsidók**, hogy Talmuduk a kor igényeitől nagyon távol áll, midőn 1871. évi július hó 18-án zsinatot hívtak egybe Augsburgba, hol is a zsinat kimondta azt, hogy „az izraelitismus fejlődött a történelmi korszakokon át, s az fejlődés képes jelenleg is, és a zsinat elveté a Talmudból mind azt, a mi elévült, a mi céliránytalannak bizonyult be egyúttal pedig a korszellem igényelte reformokat létesített.” Hazánkban a zsidóság pedig még az Augszburgi nagygyűlés előtt is reformálta magát a legnagyobb része már ti. a „haladó” párt az 1871. évi nov. hó 15-én kibocsájtott 26,914 sz. a. vallás és közoktatás ügy miniszteri rendelettel is jóváhagyott s illetve meg erősített „Schulchan Aruch” szerint gyakorolta és gyakorolja jelenleg is vallási meggysződéséért, végzi egyházi szertartásait, s vajmi kevés hazánkban, a hitéhez hű maradt „orthodox” **zsidóknak** száma, kik cselekményeikért azonban szintén nem élvezik a törvényen kívüli ségkedvezményét.

Előadtuk ezekben a méltányossági okok egy részét is, s midőn még egyszer azt a kérdést bártorkodunk kockáztatni, váljon üldözhetjük e a **zsidókat?** Ismét csak azt kell felelni, hogy **nem** és **nem**; mert mikor a jog és a méltányossági

elvek ezen üldözés ellen harcolnak, akkor a z emberi méltóság rovása nélkül „igen”-nel nem felelhetünk.

Mindezekhez járul még amaz igen fontos körülmény – a mire, ha az emberi érzésnek csak egy párányi szikiája is van bennünk, arcz pirulás nélkül vissza nem gondolhatunk – hogy t. i. a **zsidóknak** felrótt bűnei, a mi múltunkat szenvedik be; mert magunk tettük azzá a **zsidót** a mi az tényleg, s ez a fő méltányossági ok, mi a **zsidók** üldöztetése ellen harcol.

Ritka ember, ki saját hibáját beismeri, de egy becsületére kényestől ezt megvárhatni annál is inkább, mert a szent szóllás is azt tartja, hogy „jobb egy megtért bűnösnek, mint száz igaznak” És ezek után törödelmes bánattal valljuk csak be, hogy a **zsidók**, a mi m a r t y r a i n k, a mi i n h u m á n u s, i l l o y a l i s törvényeink eredménye az, hogy a **zsidóban** kihalt a haza iránti szeretet. Ki elvult tiltva attól, hogy magát m a g y a r n a k nevezze, mert ő **zsidó**, mi annyit tett, hogy a kit mélyen megsérteni akartunk elég volt azt „zsidóknak” címezni, ez már magában foglalta a becsület sértést; s mert e jelzöt csak személyi kisebbitésekre szoktuk használni, lassanként maga a **zsidó** is sértesnek vette.

A zsidóság elnyomatásában tevékeny része volt minden időben a m a g y a r c l e r u s n a k, ki nem irtözött semmi féle fegyvertől sem és nem mulasztott el egyetlenegy kínálkozó alkalmat sem nagy h a t a l m i befolásának felhasználására, mi által nemcsak a c l e r u s, de a nép és a k o r o n a előtt is utálat, g y ű l ö l e t és megvetés tárgya lett oly annyira, hogy nem

iszonyodtak elődeink ezen ellenszenvüknek még törvények beiktatásától sem.

Törvényeink majd minden nemesebb foglalkozhatást megvonának a zsidóktól, s mert a kath. egyház eltiltá a keresztényeket pénzt kamat mellett kölcsönözni, a zsidó pedig élet fentartási ösztönből is ezen alkalmat felhasználva, tudta, és akarat nélkül lassanként korának pénzüzéré – lett. De mi is lehetett volna más, mikor zsidó keresztény fellett semmi nemű hatóságot nein gyakorolhatott, közhivatalt nem viselhetett, javak szerzésétől elvont tiltva, csak meghatározott városokban azoknak is bizonyos utczáiban voltak kötelesek lakni, kényszeröltönyt és úgy nevezett zsidó sapkát kelle viselnie, mely törvényes intézkedések mind megannyi okok Toltak a zsidó hajszára, mi oly sokszor ismétlődött érzéketlen vad passióból is.

Ilyen volt a zsidók sorsa Magyarországon, kik csak te „Maxi” „Kóbi” „szomszéd” néven voltak ismerősek, s kiknek csak is az 1840-ik évi törvények biztosíták az országban lakhatási jogukat, de a bányavárosok és kerületekből még e törvények is kitilták őket. Ekkor jogosítottak fel a kereskedés és iparüzésére, de e joguknak sem vehetek hasznát; mert meg volt a „czéh”-rendszer, hova **zsidó** fel nem vétetett. Közhivatalok viselésétől még ekkor is el voltak zárva, vámok, nemesi birtokok bérlői nem lehettek és még egyéb tekintetekben is megszorításokat szenvedtek. Jogkörük csakis 1851. évi december hó végével kezdett némileg szélesbedni oly annyira, hogy 1833-ban már ügyvédi képesítvényre is szert tehettek, míg birtokképességük csakis

1860-ban lett kimondva. Teljes politikai jogot és szabadságot pedig csakis az 1865/7-ik évi törvények biztosítottak nekik.

Ily viszontagságteljes és üldözött múlt után, midőn abban nincs egyetlen egy mozzanat sem, miben örömét lelhetné a s z e g é n y z s i d ó, s midőn bennünk polgártársaiban nem egyben láthatja ősapja gyilkosának ivadékát, csoda-e az, ha a lángoló haza és felebaráti szeretet nem fejlődött ki nála, és egyik-másik – törvényeink által kényszerítetten szokásává természetévé tett – kalmár szelleméből kivetközni a felszabadítás nagy napja óta sem volt képes, s nehezen tudja magát jogaiba bele élni, ha nemzete nyelvét – melynek ő új tagja, s melyen mint sajátján csak nem régtől fogva érintkezhetik – tökéletesen és oly hibátlanul nem bírja, mint az, kinek elődei talán vérükkel szentelek meg e haza szent földét, s ha halhatatlan költőnk eme szavait

*„A nagy világon e kívül nincsen számodra hely
Áldjon vagy verjen sors keze, itt élned halnod kell.”*

felfogni és átérezni nem tudja.

Ez mind másként lesz idővel, el fog jöni az idő, hogy a z s i d ó is oly hazafi s magyar leend, hogy nagy költőnkkel együtt érezve, hazája jóléteért nem kímélend sem pénz sem vér áldozatot, majd ha t. i. őt is édes emlék köti új hazája múltjához.

Ezt hinnünk és remélnünk jogunk van, de ne hátráltassuk a haladást; mert tudjuk meg azt, hogy csak az az álladalom nagy és erős, melynek lakói lángoló szeretettel ragaszkodnak hazájukhoz és embertársaikhoz, s hogy ott valósíthatók meg legkönnyebben az ember életcéljai, hol a s z e r e t e t az egymáshozira g a s z k o d á s és v o n z a l o m titok fel ta-

nyájikat. Erre pedig – tekintve hazánk különféle ajkú, nemzetiségű és vallású lakosságát – senkinek nagyobb szüksége nincs talán, mint épen nekünk magyaroknak. Azért ne álljunk útjába nemzeti felvirágzásunknak, ne utáltassuk meg polgártársainkat, felebarátainkat a **zsidókat**, s ne terheljük őket a magyar büntető tk – 171. §-ába ütköző módon alaptalan vádakkal ne csak azért, hogy a 172. és 250-ik §§-ok ellenünk alkalmazást ne nyerhessenek, hanem azért se; mert ezen eljárás társadalmi rendünk fel forgatásával nemzeti nyelünket és létünket a megsemmisülés örvényébe vezetheti.

A büntető törvkv. hivatkozott §§-ainak e helyre leendő iktatása az olvasottak után nagyon szükségesnek látszik, s azért álljon itt a 172-ik §, mely azt mondja: 2 évig terjedhető állam fogházzal és 1000 f r t i g terjedhető pénz büntetéssel büntetetik mindaz, ki valamely osztályt, nemzetiséget vagy **hit felekezetet** a másik ellen nyomtatvány, irat, képes ábrázolat terjesztése vagy közszemlére kiállítása által gyűlöletre felhív vagy izgat.

A 259 - i k §. s z e r i n t pedig 1 évig terjedhető fogházzal és ezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő a rágalmazás, ha a rágalmazó állítását nyomtatvány vagy nyilvánosan kiállított képes ábrázolat által tette közzé vagy terjesztette.

Hogy pedig az emelt vádak nem egyebek rágalmaknál, az kétségtelenül kitetszik onnan, hogy 100 vádlott közt e g y v a n z s i d ó hitű, mi elvitázhatlan jele annak, hogy a zsidó a törvényt tiszteli. Ez pedig egyik első polgári kötelesség!

Rágalom az, hogy a zsidó a keresztényt gyűlöli, habár a közös eszmék a közös szokások s a közös múlt, közös érdekeket is szülnek, s ennél fogva hitsorsosa iránt természetszerűleg több vonzalommal is viselkedik, mint más iránt, de mindamellett nem gyűlöli a keresztényt; nem szívtelen és nem könyörületlen; sőt e tekintetben példakép; mert ellenkezőleg annyira gondoskodik szűkölködő szegényeiről, hogy zsidókoldus vajmi ritkán koczol keresztény ajtaján. Nem henye és nem tohonya nép, sőt inkább kész a nappalt az éjellel megtoldáni, hogy csak existenciáját biztosítsa, ellenkezőleg olyannyira szerény és munkás, hogy ezért a szemtelenség és tolakodó bélyegét sütik reá elfogult ellenségei. Vagy azért dologtalan, mert nem kapál s nem kaszál? Nem is szokhatta meg ezt múltjában, s így nem csuda, ha még egyelőre idegenedik az e nemű foglalkozásoktól. S mert elzárkózottan és takarékosan él, azért bűnös, ezt bűnül ellene csak irigyei hozhatják fel, kik tétlenségeik és örökös dőzsöléseikkel kezükbe játszik az ősi kastélyt. Nem is uzsorások most már, mert tiltja a törvény, de míg e törvény nem volt megalkotva, hány kereszténynek volt kint pénze 40–80%-os kamaton!?

A mi a zsidók hatalmi terjeszkedését illeti, ez való feltevés – és ez kétségtelen jele életrevalóságuknak, éppen ezért nem szabad őket nyomni – hanem megirigylendő hatalmi állásuk, és az általuk elért siker korszorúzta törekvés szolgáljon ösztönzésül.

Alaptalan továbbá azon vád is, hogy az egyházi ügyekbe is beleavatkoznak zsidóink, hisz még az egyház védjő gyakorlatából is kizárják. Hogy pedig a világi ügyekbe befolyanak, ezt csak állampolgári joguk mértékéig tehetik, s nagyon helyesen cselekszik, látszik, hogy érdeklődnek a közü-

gyek iránt, miket minden jóra való magyarnak szíven kell hordani.

Vannak ezeken kívül a zsidónak még más tulajdonságai is, mely tulajdonságok mind megannyi bizonyítékai munkássága, életre való sága sőt előhaladottságának is, és ez abban áll, hogy nem riad vissza semminemű foglalkozástól becsületes kenyérkereseti módtól sem, nem kisebbíti egyik a másikat bárminő megengedett módon is igyekezék magát fenntartani; mert a munkát nem, de a koldulást szégyennek tekinti, szóval a világ leghatalmasabb népének az angolnak szelleme lengi át. Ő a munkásságot erénynek tartja, s innen van az hogy a mit a keresztény ember sokszor elvet, azt a zsidó felveszi és értékesíti, s míg a keresztény ember vagy onilag alá száll, addig ő gyara p szik és hatalmasodik. Mióta kezdett a magyar ipar és kereskedelem virágzásnak indulni, nem-e azóta mióta a szabad ipar és kereskedelem áldásaiban a zsidók is részesülnek?

Tehát nem üldözhető zsidó polgártársaink sem jogi sem méltányossági sem pedig szükségességi szempontokból és az ellenük indított háború nem egyébbnek, mint az undok irigységnek, kifolyása, mit keményen megboszuland a folytonos haladásnak alá vetett természet. Addig is pedig szolgáljon zsidó polgártársainknak vigaszul eme közmondás: inkább legyen száz irigyünk mint egy szánakozónk. Benőiam a kis gyermek fejelágya is idővel!

A zsidók felsorolt előnyeiből s az előadott nemes tulajdonságokból kiviláglik egyszersmind az erény is, a hol pedig ez honol, ott a jellem telenségnek vádjai is rágalom!

Nem antisemita ligák szervezésére van szüksége az

országnak, hanem jó iskolákra, hol a tudományos képzettség mellett erényt, erkölcsöt és hazaszeretetet tanul a fiatalság, nem szabad oly kárhozatos apprehenzióknak kifejezést adni, hogy „már a zsidó is a gymnasialis iskolába járattja fiait” ellenkezőleg ezt tudjuk be neki érdemül és tekintsük a kor haladásának, az emancipáció eredményének.

Az antisemita ligák helyett alakítsunk oly egyleteket, s bocsájtunk ki oly röpiratokat, melyek a közmívelődés, a magyarosodás a nemzeti nagyság és a haza felvirágoztatása iránti nemes törekvéseket lesznek hivatva előmozdítani s mik közelebb hozzák a zsidót önmagunkhoz és hazánkhoz, melynek egyenlő jogú és kötelezettségekkel bíró fiai, egymásnak pedig édes testvérei vagyunk.

Hassunk oda, hogy a vizsályokra és a kölcsönös gyűlöletre okul szolgáló válaszfal a polgári házaság intézményének behozatalával úgy leromboltassék, hogy kő kövön ne maradjon; mert nem igaz az, hogy ezen intézmény létesítését egyik vallásfelekezet sem óhajtja, sőt ellenkezőleg mind az, a mely szívén hordja a haza sorsát és jövőjét, az égető szükségességét is érzi ennek. De ha igaz lenne is azon védekezés, hogy hiszen ezt egyik vallásfelekezet sem kívánja, akkor som lehet azt tovább késleltetni; mert elég indok ennek behozatalára nézve az, ha csak ketten is óhajtják.

De minek is húzni halasztani oly dolgot, mi senkinek joghátrányt nem okozhat ártalmatlan voltánál fogva, s minek előbb vagy utóbb akarva vagy nom, önként s be kell következni; mert természeti jogunk az is, hogy azzal töltsük el földi pályánkat, ki-

vel szívünk ellenálhatlanul parancsolja. – S midőn a polgári házassága haladásnak, a testvériesülésnek és a szeretetnek imét egy megtestesült igéje leend, ugyan akkor legyen szabad remélnünk azt, hogy nem volt, de lesz Magyarország, s addig is bízva a gondviselésben, ne múljék el nap, hogy ajkunk a magyarok Istenének zsámolyához ne repítse e fohászt:

Polgári, házasság, mely még száműzve vagy honunkból, iktattassék törvénybe a te neved, jöjjön el mielőbb a te áldásod, mit élvezni óhajtunk hazánkban is úgy, miként élvezik azt a külföld civilizált népei, jótéteményeiddel árássz el bennünket és bocsáss meg nekünk érted sóhajtozó híveidnek, miként mi is megbocsájtunk szellemi szegénységben sínlődő ellenségeidnek és ne vigy minket az Örökké való reménység tengerére, hanem szabadíts meg bennünket a nemzeti jólét és a haladás útjában kavargó feneketlen örvénytől, vezesd sokat zaklatott igaz híveidet az örök boldogság révéhez.

Amen.

Egy keresztyény.